ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шовот тумани

2024 йил 6 март

Судъя: Б.И.Хайитбоев

Шовот туманлараро иктисодий суди раиси, судья Б.Хайитбоев раислигида судья ёрдамчиси Ш.Салаевнинг котиблигида, Шовот туманлараро иктисодий суди биносида, очик суд мажлиси:

Даъвогар: Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармасининг «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатида

Жавобгар: «SHOXRUZA AFRUZA» фермер хўжалигидан 328.322.407,03 сўм қарздорликни ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакили А.Ахмедов (ишончнома асосида), жавобгар вакили Й.Мадрахимов (рахбар) иштирокида ишни кўриб чикиб кўйидагиларни

аниклади:

Даъвогар Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармаси «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатини Шовот кўзлаб мурожаат иктисодий судига даъво туманлараро ариза билан қилиб, «SHOXRUZA **AFRUZA»** хўжалигидан 328.322.407,03 фермер сўм қарздорликни ундиришни сўраган.

Палата ишни ўзининг вакили иштирокисиз кўришни сўраган.

Бугунги суд мажлисида даъвогар вакили тушунтириш бериб даьвони кувватлаб, даъвогар томонидан тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартнома бўйича мажбуриятлар тўлик бажарилиб тегишли молиялаштириш ишлари амалга оширилганлигини, мазкур контрактация шартнома бўйича форс мажор холати юзасидан тегишли Комиссия ишни кўриб чикмаганлигини, карздорлик шу кунгача копланмаганлигини, даъвони тўлик каноатлантиришни сўради.

Бугунги суд мажлисида жавобгар вакили даъвони тан олиб, қарздорликни тез орада бартараф қилишни, ишни қонуний кўриб чиқишни сўради.

Суд ишда иштирок этувчи тараф вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги хужжатларни тахлил килиб куйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлик каноатлантиришни ва суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Иш хужжатларидан аниқланган холатларга кўра, «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қўшма корхонаси ва «SHOXRUZA AFRUZA» фермер хўжалиги ўртасида 2023 йил 6 февраль куни №52-сонли "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига асосан фермер хўжалиги шартномада кўрсатилган муддат ва тегишли микдорда пахта хом-ашёсини етиштириб

даъвогарга етказиб бериш, даъвогар эса махсулот етиштиришни молиялаштириш ва харид қилиш мажбуриятини олган.

Томонлар ўртасида тузилган шартноманинг 2.2-қисми "е" бандига кўра фермер хўжалиги "харидор" дан олинган уруғлик, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар ва бўнак (аванс) маблағларидан мақсадли фойдаланиши "ё" бандига кўра эса шартномавий мажбуриятлар бажарилмаган холатда "Харидор"га, тўланган маблағлар бўйича қарздорликни мутлақ қоплаб бериш назарда тутилган.

Шартноманинг 4.2-банди талабидан келиб чиқиб «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонаси томонидан шартномада курсатилган экин ер майдонида пахта хом ашёсини етиштириш ва кейинчалик узига етказиб бериш мақсадида 60 фоиз аванс (бунак) пул маблағи, шу билан бирга агротехник хизматлар, уруғлик, минерал уғит, ёкилғи мойлаш махсулотлари, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар, транспорт хизматлари, терим пуллари ва бошқа харажатлар учун 1.465.496.900,42 сум миқдорида молиялаштирилган.

Бироқ, жавобгар «SHOXRUZA AFRUZA» фермер хўжалиги томонидан шартномада кўрсатилган 243 тонна махсулот ўрнига 147 тонна 852 кг пахта хом ашёси қисман етказиб берилган бўлиб, натижада 328.322.407,03 сўм қарздорлик вужудга келган.

«TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонаси томонидан қарздорликни ихтиёрий равишда қоплаш юзасидан талабнома хати жавобгар томонидан ижросиз қолдирилган.

Буни оқибатда даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 8 ва 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолатда мажбуриятлар "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 242-моддасига кўра, агар мажбуриятни бажариш муддати кўрсатилмаган ёки талаб қилиб олиш пайти билан белгилаб кўйилган бўлса, кредитор ҳар қачон ижрони талаб қилишга, қарздор эса - ижрони ҳар қачон амалга оширишга ҳақли бўлади. Мажбуриятни дарҳол бажариш вазифаси қонун, шартнома ёки мажбуриятнинг моҳиятидан англашилмаса, қарздор бундай мажбуриятни кредитор талаб қилган кундан бошлаб етти кунлик муддат ичида бажариши шарт.

Тарафлар ўртасида имзоланган "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасининг 2.2-қисми "ж" бандига кўра "хўжалик" шартноманинг 1.1-бандида кўрсатилган мажбуриятларини узрли сабабларга

кўра бажара олмаса ёхуд бажара олмаслик эхтимоли вужудга келса, "харидор" га сабабларни тасдикловчи хужжатларни такдим килиши, колаверса шартноманинг 6.2-кисмига кўра ушбу шартнома шартларини бажарилишига тўскинлик килувчи енгиб бўлмайдиган куч (форс-мажор) холатлари бўйича бир-бирларини ва форс-мажорни тасдиклаш бўйича комиссияни хабардор килишлари ва комиссиянинг хулосасига кўра "хўжалик" жавобгарликдан озод килиниши белгиланган.

Бирок, судда юкоридаги холатда форс мажор холатлари аникланмади.

Даъвогарнинг даъво талаби ишга такдим қилинган юк хатлари, электрон счёт-фактуралар, таққослаш далолатномаси ва бошқа тегишли хужжатлар билан тулиқ исботини топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаб ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд, юқоридагиларга асосан даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 170, 176-179, 180-моддаларини, қўллаб,

карор килади:

Даъво ариза тўлик каноатлантирилсин.

«SHOXRUZA AFRUZA» фермер хўжалиги хисобидан «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти кўшма корхонаси фойдасига 328.322.407,03 сўм асосий қарздорлик ва олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати жами 328.356.407,03 сўм ундирилсин.

«SHOXRUZA AFRUZA» фермер хўжалиги хисобидан Республика бюджетига 6.566.448,14 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Хоразм вилоят суди иқтисодий ишлар буйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддатда апелляция тартибида шикоят бериши, шунингдек биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган, апелляция тартибида курилмаган ҳал қилув қарори устидан олти ой ичида кассация шикояти беришга ҳақли.

Судья Б. Хайитбоев

